

Chrońmy Przyrodę Ojczystą

Organ Państwowej Rady Ochrony Przyrody

SPIS TREŚCI Tom 71, zeszyt 5, wrzesień/październik 2015

ARTYKUŁY – ARTICLES

- Damian Wiehle: Wysoka liczebność chruścieli Rallidae oraz perkozka *Tachybaptus ruficollis* na terenie OSOP Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy w latach 2013–2014 i jej przyczyny – *Large number of Rails and little grebe Tachybaptus ruficollis in Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy SPA in 2013–2014 and its causes* 323
- Miłosz A. Mazur, Daniel Kubisz, Radosław Ścibor, Łukasz Kajtoch: Zaciętka *Cheilotoma musciformis* – wymierający relik stepowej koleopterofauny w Polsce – *Cheilotoma musciformis – a disappearing relic of steppe coleopterofauna in Poland* 336
- Michał Główska, Adam Olszewski: Wyniki inwentaryzacji ichtiofauny metodami tradycyjnymi w Narwiańskim Parku Narodowym – *The inventory results on the composition of ichthyofauna using traditional methods in the Narew National Park* 347
- Krzysztof Kolenda, Paweł T. Dolata: Płazy miasta Ostrowa Wielkopolskiego – *Amphibians of the Ostrów Wielkopolski city* 356
- Arkadiusz Sikora, Grzegorz Neubauer: Nowe stanowiska i występowanie soplówki jeżowatej *Hericium erinaceus* w Polsce – *New sites and occurrence of the Bearded Tooth Hericium erinaceus in Poland* 368
- Paweł Sieka, Andrzej Urbisz, Beata Babczyńska-Sendek: Godne ochrony stanowisko flory oraz roślinności kserotermicznej na wzgórzu Golcówka w Imielinie (Wyżyna Śląska) – *High conservation value of xerothermic flora and vegetation on the hill of Golcówka in the town of Imielin (Silesian Uplands)* 380
- Arkadiusz Sikora, Sławomir Zieliński, Wojciech Giłka: Rozpucz lepiężnikowiec *Liparus glabrirostris* (Coleoptera: Curculionidae) na północy Polski – występowanie i propozycje ochrony – *Liparus glabrirostris (Coleoptera: Curculionidae) in Northern Poland – occurrence and protection proposals* 388

NOTATKI – NOTES

- Grzegorz Król: Nowe stanowiska smukw *Scolia hirta* i *Scolia sexmaculata* w województwie świętokrzyskim – *New sites of scoliid wasps Scolia hirta and Scolia sexmaculata in the Świętokrzyskie province* 396

Wysoka liczebność chruścieli Rallidae oraz perkozka *Tachybaptus ruficollis* na terenie OSOP Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy w latach 2013–2014 i jej przyczyny

Large number of Rails and little grebe *Tachybaptus ruficollis* in Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy SPA in 2013–2014 and its causes

DAMIAN WIEHLE

30–252 Kraków, ul. Kamedulska 26
e-mail: d.wiehle@poczta.fm

Słowa kluczowe: *Rallus aquaticus*, *Porzana porzana*, *P. parva*, *Gallinula chloropus*, stawy rybne, Stawy Zatorskie, zagęszczenia lęgowe.

Przedstawiono liczebność chruścieli Rallidae oraz perkozka *Tachybaptus ruficollis* w latach 2013–2014 na terenie wybranych stawów rybnych w OSOP Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy oraz przyczyny środowiskowe mające wpływ na ich wysokie liczebności. Kontrole wykonano pod kątem wykrycia rewirów wodnika *Rallus aquaticus*, kropiatki *Porzana porzana*, zielonki *P. parva*, kokoszki *Gallinula chloropus* oraz perkozka. Do analiz włączono dane z lat 1999–2014 z gospodarstwa rybackiego w Spytkowicach w celu ukazania stopnia napełnienia wodą stawów rybnych w okresie lęgowym oraz zjawiska degradacji środowisk stawowych na terenie ostoi. W wyniku inwentaryzacji wykazano obecność 95–112 rewirów/par wodnika, 9–13 kropiatki, 16–20 zielonki, 133–161 kokoszki oraz 107–120 perkozka. Największe zagęszczenia wymienionych gatunków stwierdzono na stawach Przeręb i Rudze. Na tle innych obiektów stawowych w Polsce, Stawy Zatorskie odznaczały się jedną z najwyższych, znanych liczebności populacji lęgowych chruścieli i perkozka w kraju. Wysokie zagęszczenia wynikały częściowo z zaniechania dotychczasowego sposobu użytkowania stawów. Minimalizację potencjalnych przyszłych kosztów przywrócenia gospodarki rybackiej realizowano poprzez utrzymywanie niskiego poziomu wody w stawach w okresie wegetacyjnym, ograniczając sukcesję roślinną. Opisany przypadek powinien uświadomić przyrodnikom, że w przypadku utraty całej bądź części populacji gatunku w danej lokalizacji, można w ramach tzw. kompensacji przyrodniczych poprzez bodźce środowiskowe ewentualne straty zbilansować i ograniczyć, szczególnie na terenach sąsiednich, odtwarzając, utrzymując, a w uzasadnionych przypadkach zwiększając liczebność danego gatunku do zaplanowanego poziomu.

SUMMARY

The paper presents the number of rails (Rallidae) and little grebe *Tachybaptus ruficollis* in 2013–2014 in selected fish ponds in the Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy SPA. The inspections were carried out to find the territories of water rail *Rallus aquaticus*, spotted crake *Porzana porzana*, little crake *P. parva*, common moorhen *Gallinula chloropus* and little grebe. Data from Spytkowice fish farm collected in 1999–2014 were included to explain the dates related to the process of filling the fish ponds with water in the breeding season and the phenomenon of environmental degradation of ponds in the refugium area. As a result of the performed inspections, 95–112 territories/pairs of water rail, 9–13 of spotted crake, 16–20 of little crake, 133–161 of common moorhen and 107–120 of little grebe were found. The highest densities of these species were observed on the Przeręb pond and the Rudze pond. Compared to other ponds in Poland, Zatorskie Ponds harbour one of the largest known breeding populations of rails and little grebes in anthropogenic environments. High densities resulted from the partial abandonment of the typical fishery management of the ponds. To minimize the potential future costs of restoring the fish farming in the ponds, the water level was kept low in the growing seasons to reduce the succession of vegetation. The described case should make the naturalists aware of the fact that in the event of the total or partial loss of a species population in a given location, the so-called environmental compensation can make up for the losses, particularly in neighbouring areas, by restoring and maintaining – and in justified cases even increasing – the number of a given species up to the planned level by using environmental stimuli.

Zaciętka *Cheilotoma musciformis* – wymierający relikw stepowej koleopterofauny w Polsce

Cheilotoma musciformis – a disappearing relic of steppe coleopterofauna in Poland

MIŁOSZ A. MAZUR¹, DANIEL KUBISZ², RADOSŁAW ŚCIBOR³, ŁUKASZ KAJTOCH²

¹ Centrum Studiów nad Bioróżnorodnością
Katedra Biosystematyki
Uniwersytet Opolski
45–052 Opole, ul. Oleska 22
e-mail: milosz@uni.opole.pl

² Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt
Polska Akademia Nauk
31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17
e-mail: kubisz@isez.pan.krakow.pl, lukasz.kajtoch@gmail.com

³ Katedra Zoologii, Ekologii Zwierząt i Łowiectwa
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
20–950 Lublin, ul. Akademicka 13
e-mail: radoslaw.scibior@up.lublin.pl

Słowa kluczowe: Coleoptera, Chrysomelidae, genetyka populacji, gatunek kserotermiczny, rozmieszczenie, zagrożenia, sparceta *Onobrychis* spp.

Zaciętka *Cheilotoma musciformis* (Coleoptera: Chrysomelidae) jest rzadkim i zagrożonym gatunkiem kserotermicznych środowisk południowej Polski. Krajowe stanowiska są odizolowane od zwartego zasięgu obejmującego stepy Europy Wschodniej i Południowej. Stonka ta jest wymieniona w *Polskiej czerwonej księdze zwierząt* w kategorii EN (zagrożona). Niniejsze opracowanie jest podsumowaniem historycznej i aktualnej wiedzy na temat rozmieszczenia gatunku w Polsce, które w ostatnich 20 latach skurczyło się o około 30%, głównie z uwagi na zanik stanowisk na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej i w Górach Świętokrzyskich. Aktualnie stonka ta występuje jedynie w trzech rejonach kraju, nigdzie jednak nie jest liczna, a część jej stanowisk jest silnie zagrożona. Opublikowane w 2013 roku analizy genetyczne wykazały, że haplotypy zidentyfikowane w polskiej populacji różnią się znacznie od populacji słowackich i ukraińskich, co wskazuje na istnienie odrębnej jednostki ewolucyjnej w Polsce, być może w randze podgatunku. Stosując barcoding DNA roślin żywicielskich określono bazę pokarmową zaciętki i zweryfikowano w tym zakresie wcześniejsze doniesienia literaturowe.

SUMMARY

Cheilotoma musciformis is a very rare and endangered xerothermic species of leaf beetles occurring in southern Poland. This population is highly isolated from the continuous range of the species covering the steppes of eastern and southern Europe. This leaf beetle is listed in the Polish Red Data Book of Endangered Animals under the Endangered (EN) category. In this study we summarized the historical and present knowledge about the distribution of this species in Poland. In the last 20 years, the range of *Ch. musciformis* shrunk by about 30% as a result of lost localities in the Kraków–Częstochowa Upland and the Świętokrzyskie Mountains. Nowadays, the species is present only in three areas: the Miechów Upland, the Nida Basin and on scarps along the Vistula River on the Proszowice Plateau, but nowhere abundant and part of its localities are severely threatened due to the succession of non-steppe plants on xerothermic grasslands and mineral excavations. Genetic analyses (published previously) showed that haplotypes found in the Polish populations of *Ch. musciformis* are substantially different compared to those found in Slovakia and Ukraine, which strongly suggests that a distinct evolutionary unit exists in Poland, possibly in the taxonomic rank of a subspecies. On the other hand, almost no genetic diversity was observed in the local subpopulations, which indicates a strong reduction in the genetic polymorphism due to the population collapse and/or the founder effect. With the use of host plant DNA barcoding, the diet of *Ch. musciformis* was determined. This species feeds on legumes (mostly on Sainfoins), *Hypericum* or occasionally on Rosaceae. The dependence of *Ch. musciformis* on legumes causes some problems as plants are grazed during active protection of xerothermic grasslands, which represents a threat to host plants of the leaf beetle. In 2012, it was proposed to protect *Ch. musciformis* in Poland, but the species was not included in the amendment to the regulation of the Minister of the Environment on the protection of animal species. The occurrence of the unique evolutionary unit of *Ch. musciformis* in Poland should make our country responsible for its conservation. Meanwhile, the population decrease and lack of effective protection, make the future of this species in Poland uncertain.

Wyniki inwentaryzacji ichtiofauny metodami tradycyjnymi w Narwiańskim Parku Narodowym

The inventory results on the composition of ichthyofauna using traditional methods in the Narew National Park

MICHAŁ GŁÓWKA¹, ADAM OLSZEWSKI²

¹ 96–500 Sochaczew, ul. Żeromskiego 41/23
e-mail: michalglowka@op.pl

² Kampinoski Park Narodowy
05–080 Izabelin, ul. Tetmajera 38
e-mail: ad.ol@wp.pl

Słowa kluczowe: Narew i dopływy, stawy hodowlane w Topilcu, ryby, gospodarka zarybieniowa.

W okresie od kwietnia 2010 do lutego 2011 na terenie Narwiańskiego Parku Narodowego (NPN) zinwentaryzowano ichtiofaunę Narwi i jej 11 dopływów oraz 14 stawów hodowlanych w Topilcu. Zastosowano tradycyjne metody inwentaryzacji ryb, między innymi połowy wędką, przy użyciu sieci (drygawica, wonton, niewód), żaków i podbieraków. Stwierdzono 26 gatunków ryb, w tym pięć wcześniej niewykazywanych dla terenu NPN (węgorz, karp, amur biały, tołpyga biała i cierniczek). Biorąc pod uwagę dotychczasowe dane literaturowe od powstania Parku (1996) do 2011 r., odnotowano w nim 29 gatunków ryb i jeden gatunek minoga.

SUMMARY

The study was conducted in the Narew River, its 11 tributaries and 14 fish ponds located in the village of Topilec in the Narew National Park (NNP) from April 2010 to February 2011. Standard methods of fish sampling were used, e.g. angling, using nets (trammel net, gill nets, small seine, fyke nets and hand nets). Twenty-six fish species were recorded, including 5 species previously not found in NNP (European eel, common carp, grass carp, silver carp and ninespine stickleback). Taking into account the data collected between the establishment of the Park (1996) and 2011, 29 fish and 1 lamprey species were recorded.

Płazy miasta Ostrowa Wielkopolskiego

Amphibians of the Ostrów Wielkopolski city

KRZYSZTOF KOLENDA¹, PAWEŁ T. DOLATA²

¹ Zakład Biologii Ewolucyjnej i Ochrony Kręgowców
Uniwersytet Wrocławski
50–335 Wrocław, ul. Sienkiewicza 21
e-mail: krzysztof.kolenda@uwr.edu.pl

² 63–400 Ostrów Wielkopolski, ul. Wrocławska 60A/7

Słowa kluczowe: płazy, tereny zurbanizowane, siedliska rozrodcze, zagrożenia.

Od 14 marca do 20 czerwca 2014 roku badano występowanie płazów w zbiornikach wodnych na terenie miasta Ostrowa Wielkopolskiego. Stwierdzono obecność płazów w 34 (79,1%) z 43 obserwowanych zbiorników. Łącznie odnotowano 9 taksonów. Najczęściej występowały: ropucha szara *Bufo bufo* (72% badanych zbiorników) i żaby zielone *Pelophylax esculentus* complex (58% zbiorników). Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* i kumak nizinny *Bombina bombina* były najrzadziej obserwowanymi gatunkami, stwierdzono je odpowiednio na 1 i 2 stanowiskach. Największe zagrożenia dla populacji płazów na terenie miasta stanowią zasypywanie i degradacja zbiorników wodnych, niszczenie siedlisk lądowych oraz rosnące natężenie ruchu pojazdów w następstwie budowy infrastruktury drogowej.

SUMMARY

From March to June 2014, the water bodies in the city of Ostrów Wielkopolski (Wielkopolska Province, SW Poland) were inspected to determine the composition of amphibian species and their estimated number. Forty three water bodies were selected for the study (Fig. 1, Table 1). In nine water bodies, no amphibians were found. A total of 9 amphibian taxa were identified in the remaining water bodies: *Bombina bombina*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Lissotriton vulgaris*, *Pelobates fuscus*, *Pelophylax esculentus* complex, *Rana arvalis*, *Rana temporaria* and *Triturus cristatus* (Table 2). The most numerous species were *Bufo bufo* (present in 72% of all the studied water bodies) and *Pelophylax esculentus* complex (58%). The rarest species were *Bombina bombina* and *Triturus cristatus* (Table 2). The biggest threats to amphibian populations in the city of Ostrów Wielkopolski is the habitat loss, caused by backfilling and degradation of water bodies, destruction of terrestrial habitats as well as the growing intensity of car traffic on the developing road infrastructure, followed by traffic-related deaths.

Nowe stanowiska i występowanie soplówki jeżowatej *Hericium erinaceus* w Polsce

New sites and occurrence of the Bearded Tooth *Hericium erinaceus* in Poland

ARKADIUSZ SIKORA¹, GRZEGORZ NEUBAUER²

¹ Stacja Ornitologiczna, Muzeum i Instytut Zoologii
Polska Akademia Nauk
80–680 Gdańsk, ul. Nadwiślańska 108
e-mail: sikor@miiz.waw.pl

² Pracownia Biologii Lasu, Uniwersytet Wrocławski
50–335 Wrocław, ul. Sienkiewicza 21
e-mail: grzegorz.neubauer@uwr.edu.pl

Słowa kluczowe: soplówka jeżowata, *Hericium erinaceus*, buk zwyczajny, *Fagus sylvatica*, drewno martwych drzew, występowanie, rzadkość, ochrona, Polska.

Soplówka jeżowata *Hericium erinaceus* (Bull.: Fr.) Pers. jest jednym z rzadszych gatunków grzybów wielkoowocnikowych w Polsce. Z racji rzadkości występowania w Polsce i wielu innych krajach Europy objęta jest ścisłą ochroną gatunkową i zamieszczona na czerwonych listach zagrożonych gatunków grzybów. Mimo charakterystycznego wyglądu i sporych rozmiarów łatwych w identyfikacji owocników, w latach 1951–2014 w Polsce zanotowano tylko 23 stanowiska tego gatunku (w tym 6 zaprezentowanych po raz pierwszy w niniejszej pracy). W latach 50. i 60. XX wieku wykryto 3 pierwsze krajowe stanowiska (jedno na Śląsku i 2 w Bieszczadach), a po 20 latach, w roku 1985 – 2 kolejne w Wielkopolsce. W ostatnim dwudziestoleciu gatunek został stwierdzony na 18 stanowiskach, w tym na Pomorzu – 11 stanowisk (4 w Puszczy Bukowej), w Wielkopolsce na Warmii i Mazurach – po 2 stanowiska oraz po jednym stanowisku na Mazowszu, Śląsku, Ziemi Łódzkiej, Ziemi Świętokrzyskiej i w Małopolsce. Zasięg soplówki jeżowatej jest silnie pofragmentowany (wymiar fraktalny zasięgu, $D = 0,155$). Z terenów prawnie chronionych (parki narodowe i rezerwaty) pochodziło łącznie około 40% stanowisk. Gatunek spotykano na martwych pniach leżących na ziemi (11 stanowisk, 52%) oraz na żywych drzewach (6 stanowisk, 29%) bądź na stojących złomach (4 stanowiska, 19%). Na drewnie bukowym zanotowano 77% stanowisk, a na dębowym – 23%. Zwykle obserwowano pojedyncze owocniki (15 stanowisk), a na 6 stanowiskach wykazano po 2–4 owocniki. Owocniki znajdowano od sierpnia do grudnia, w tym najliczniej w październiku (10 stwierdzeń), we wrześniu (8) i w listopadzie (6). Według kryteriów IUCN stosowanych dla grzybów, gatunek kwalifikuje się jako co najmniej bliski zagrożenia (kryterium D1, kategoria NT), ze względu na mało liczną populację (liczba dojrzałych osobników <2000).

SUMMARY

The Bearded Tooth *Hericium erinaceus* is one of the rare species of macrofungi in Poland. Due to its rarity, the fungus is strictly protected and red-listed in many European countries, including Poland. Despite the relatively large size of fruiting bodies, and their unique appearance, only 23 localities are known from Poland from the period of 1951–2014. In this paper, the occurrence of the species in Poland is summarized, and new sites, discovered in recent years, are presented. Except for two sites, the known localities are located within the natural beech *Fagus sylvatica* range. About half of all localities of the Bearded Tooth come from Pomerania, while the remaining regions have only one to three known sites, and some of them were observed 30 or more years ago, with no recent confirmation of occurrence. About 40% of the sites are located in protected areas (national parks and nature reserves). The species range is highly fragmented. Fruiting bodies grew either on beech (77%) or oak *Quercus* sp. (23%). At 71% of sites, fruiting bodies were found on dead wood, either on lying or standing trunks, and 29% – on living trees. Fruiting bodies were observed between August and December. According to the current IUCN red-listing criteria, the species can be classified in Poland as at least near threatened (NT, criterion D1).

Godne ochrony stanowisko flory oraz roślinności kserotermicznej na wzgórzu Golcówka w Imielinie (Wyżyna Śląska)

High conservation value of xerothermic flora and vegetation on the hill of Golcówka in the town of Imielin (Silesian Uplands)

PAWEŁ SIEKA, ANDRZEJ URBISZ, BEATA BABCZYŃSKA-SENDEK

Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody
Uniwersytet Śląski w Katowicach
40–032 Katowice, ul. Jagiellońska 28

e-mail: pawel.us@poczta.onet.eu, andrzej.urbisz@us.edu.pl, beata.babczynska-sendek@us.edu.pl

Słowa kluczowe: gatunki i murawy kserotermiczne, zagrożenia muraw, ochrona przyrody, Wyżyna Śląska.

Przedstawiono charakterystykę flory i zbiorowisk muraw kserotermicznych występujących na wzniesieniu Golcówka w Imielinie. Pod względem botanicznym jest to obszar wyjątkowo cenny w skali regionu. Spośród odnotowanych tu 45 gatunków charakterystycznych dla muraw kserotermicznych, aż 19 znalazło się na *Czerwonej liście roślin naczyniowych województwa śląskiego*. Główne zagrożenia dla muraw kserotermicznych tego wzniesienia to: zaniechanie wypasu, nadmierne użyźnianie poprzez spływy nawozów z pól na wierzcholinie, jazda quadami, motocyklami terenowymi lub rowerami górskimi. Wzgórze Golcówka powinno zostać objęte ochroną jako użytek ekologiczny.

SUMMARY

This paper describes natural values of xerothermic grasslands, occurring on the hill of Golcówka in the town of Imielin (the Silesia Province – Southern Poland). Of the 160 species of xerothermic plants occurring on the Silesian Uplands, as many as 45 species were recorded in the study area (Table 1). Many of them were included on the red list of vascular plants of the Silesia Province (19 species) and 3 species are legally protected. The main threat to the xerothermic grasslands on the hill of Golcówka is the expansion of common species like *Brachypodium pinnatum* or *Calamagrostis epigeios*, encroachment of trees and shrubs, and human activity (numerous cultivated fields, buildings, extreme sports like: mountain biking, riding quads and motorbikes). Grasslands on the hill of Golcówka should be protected as an ecological site as soon as possible. The proposed method of active protection of that area should consist in: extensive grazing, mowing and regular removal of trees and shrubs.

Rozpucz lepiężnikowiec *Liparus glabrirostris* (Coleoptera: Curculionidae) na północy Polski – występowanie i propozycje ochrony

Liparus glabrirostris (Coleoptera: Curculionidae) in Northern Poland – occurrence and protection proposals

ARKADIUSZ SIKORA¹, SŁAWOMIR ZIELIŃSKI², WOJCIECH GIŁKA³

¹ Stacja Ornitologiczna
Muzeum i Instytut Zoologii PAN
80–680 Gdańsk, ul. Nadwiślańska 108
e-mail: sikor@miiz.waw.pl

³ Katedra Zoologii Bezkręgowców i Parazytologii
Uniwersytet Gdański
80–308 Gdańsk, ul. Wita Stwosza 59
e-mail: wojciech.gilka@biol.ug.edu.pl

² Gimnazjum nr 20 im. Hanzy
80–380 Gdańsk, ul. Zgody 11/6
e-mail: zielez@wp.pl

Słowa kluczowe: *Liparus glabrirostris*, podgórskie siedliska nadrzeczne i przypotokowe, rozmieszczenie.

Przeprowadzone badania wykazują, że w północnej części Polski rozpucz lepiężnikowiec *Liparus glabrirostris* Küster, 1849 jest gatunkiem rzadkim, występującym lokalnie. Do roku 2014 chrząszcza zarejestrowano na 6 stanowiskach. Podczas ukierunkowanych obserwacji prowadzonych w roku 2015 odnotowano go na 7 nowych stanowiskach i potwierdzono na 4 dotychczas znanych; łącznie został stwierdzony na 13 stanowiskach na północy Polski: w Borach Tucholskich (1), na Pojezierzu Kaszubskim (5), na Mierzei Wiślanej (1), na Wysoczyźnie Elbląskiej (3), w Dolinie Wąlszy koło Pieniężna (2) oraz w Puszczy Boreckiej (1). Na 10 stanowiskach gatunek występował w dolinach rzek, gdzie roślinami żywicielskimi imagines obserwowanych w roku 2015 były: lepiężnik różowy *Petasites hybridus* (4 stanowiska), lepiężnik biały *P. albus* (2), świerząbek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum* (2) oraz ostrożeń warzywny *Cirsium oleraceum* (3). Uzyskane wyniki są argumentem na rzecz utworzenia obszarowych form ochrony przyrody na północy kraju i nadania rozpuczowi statusu gatunku parasolowego.

SUMMARY

Liparus glabrirostris (Coleoptera: Curculionidae) is a rare species occurring locally in Northern Poland. Six sites were reported by 2014. During intensified observations in 2015, the species was reported from 7 new sites and confirmed at 4 previously known sites. Altogether, the species was found at 13 sites in Northern Poland: Tuchola Forest (1), Kashubian Lakeland (5), Vistula Spit (1), Elbląg Upland (3), Wąlsza River Valley in Warmia Region (2) and Borecka Forest (1). At 10 sites *Liparus glabrirostris* occurred in river valleys where in 2015 the following species served as host plants for imagines: *Petasites hybridus* (4 sites), *Petasites albus* (2), *Chaerophyllum hirsutum* (2) and *Cirsium oleraceum* (3). The results are an argument for the creation of protected areas in the northern part of Poland and to grant *L. glabrirostris* the status of an umbrella species.

Nowe stanowiska smukw *Scolia hirta* i *Scolia sexmaculata* w województwie świętokrzyskim

New sites of scoliid wasps *Scolia hirta* and *Scolia sexmaculata* in the Świętokrzyskie province

GRZEGORZ KRÓL

Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, Zakład Ekologii Instytutu Biologii
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
25–406 Kielce, ul. Świętokrzyska 15
e-mail: g.krol@op.pl

Słowa kluczowe: Hymenoptera, Scoliidae, *Scolia hirta*, *Scolia sexmaculata*, nowe stanowiska, województwo świętokrzyskie.

W województwie świętokrzyskim odnaleziono nowe stanowiska dwóch gatunków smukw występujących w Polsce – smukwy kosmatej *Scolia hirta* (Schrank, 1781) i smukwy białooplam *Scolia sexmaculata* (Müller, 1766). Dane literaturowe wskazują, iż oba gatunki są rzadkie (tzn. mają rozproszone stanowiska, a ich populacje są nieliczne). Smukwa kosmata wpisana jest ponadto do *Polskiej czerwonej księgi zwierząt* i zaliczana do kategorii „VU” – gatunki wysokiego ryzyka (narażone na wyginięcie). Nowo opisane stanowiska znajdują się na terenie dwóch nieużytkowanych piaskowni w Suchedniowie i Mąchocicach.

SUMMARY

The article contains information on new sites of two species of *Scolia* (Fabr.) – *S. hirta* (Schrank, 1781) and *S. sexmaculata* (Müller, 1766) – in the area of Świętokrzyskie province. *Scolia hirta* and *S. sexmaculata* are the only species of the genus occurring in Poland. Data from literature indicate that both species are rare (viz, they have scattered sites with small populations). Furthermore, *Scolia hirta* is listed in the *Polish Red Data Book of Animals* (2004) and is classified under the “VU” category – i.e. high risk of endangerment in the wild. The newly described sites are located in the area of two unused sandpits, in Suchedniów (DB85) and Mąchocice (DB83), located in the north central part of Świętokrzyskie province.